MATERIAŁY INFORMACYJNE

Katarzyna Wilkowiecka

SZCZYT ASEM VI W HELSINKACH

ASEM (Asia-Europe Meeting) jest nieformalnym procesem dialogu i współpracy pomiędzy dwoma regionami: Unią Europejską a Azją Wschodnią i Południowo-Wschodnią, zainicjowanym w 1996 r. w Bangkoku. W chwili obecnej ASEM skupia 39 uczestników: 25 państw UE, KE, państwa ASEAN oraz Chiny, Japonię i Republikę Korei. Wg danych *Eurostat* azjatyccy członkowie ASEM w 2005 r. to obszar 62.695.000 km², zamieszkały przez 1,9 mld obywateli, o PKB 6.782 mld euro i wzroście gospodarczym na poziomie 5%.

Założeniem ASEM jest rozwój współpracy w trzech płaszczyznach: politycznej, ekonomicznej oraz kulturalno-naukowej i społecznej w duchu wzajemnego poszanowania i równości.

ASEM VI

Szósty, zorganizowany w 10. rocznicę powołania do życia ASEM, Szczyt odbył się w dniach 10–11 września 2006 r. w Helsinkach. Na 39 obecnych uczestników ASEM, 35 reprezentowanych było na poziomie szefa państwa lub rządu. W dniu 10.09. delegacji polskiej przewodniczył premier Jarosław Kaczyński, a 11.09. wicepremier i minister spraw wewnętrznych i administracji, Ludwik Dorn.

Wrześniowy Szczyt ASEM w Helsinkach, któremu przewodniczył premier Finlandii, M. Vanhanen – podzielony na 2 otwarte sesje (otwierającą i zamykającą szczyt), 4 zamknięte sesje plenarne, roboczy lunch i obiad – obejmował swą tematyką zagadnienia gospodarcze, w tym zmniejszenie asymetrii wymiany handlowej w stosunkach europejsko-azjatyckich; kwestie multilateralizmu i wspólnej walki z zagrożeniami współczesnego świata, a także zagadnienia związane z bezpieczeństwem międzynarodowym, kwestie Półwyspu Koreańskiego, Birmy/Myanmaru i Libanu/Bliskiego Wschodu. Znaczące miejsce w dyskusji zajęła także sprawa dialogu międzykulturowego i międzywyznaniowego. Uczestnicy szczytu zdecydowali o rozszerzeniu ASEM o Bułgarię i Rumunię, które

od 1.01.2007 będą członkami UE oraz Indie, Mongolię, Pakistan i Sekretariat ASEAN. Równolegle ze szczytem odbyło się 10. Azjatycko-Europejskie Forum Biznesu.

Główne tematy poruszone podczas obrad ASEM VI

Podczas sesji zatytułowanej „Wzmacnianie multilateralizmu i walka z zagrożeniami bezpieczeństwa” uczestnicy szczytu podkreślili konieczność kooperacji obu regionów w walce zarówno z tak tradycyjnymi zagrożeniami jak terroryzm, broń masowego rażenia, międzynarodowa przestępczość, narkotyki, jak i nowymi: ptasią grypą, HIV/AIDS czy innymi chorobami zakaźnymi. Przedstawiciele Azji akcentowali negatywny wpływ jaki ma konflikt na Bliskim Wschodzie na bezpieczeństwo regionalne i wzrost zagrożenia terroryzmem. Podkreślali konieczność szybkiego zakończenia prac nad ustaleniem definicji terroryzmu, gdyż nie wszystkie działania niebezpieczne w stosunkach międzynarodowych należy kwalifikować jako terroryzm.

W dziedzinie chorób zakaźnych zgodzono się, że mimo iż ptasia grypa zdaje się być całkowicie pod kontrolą, kluczową sprawą jest pomoc techniczna dla krajów rozwijających się, wymiana doświadczeń i informacji między zagrożonymi krajami. Azjatyccy partnerzy postulowali ulepszenie międzynarodowego systemu składowania szczepionek.

Wielu mówców podkreślało kluczową rolę Organizacji Narodów Zjednoczonych w promowaniu pokoju i stabilności na świecie. Liderzy poparli utworzenie w ramach ONZ Komisji Budowania Pokoju oraz Centralnego Funduszu Szybkiego Reagowania, z którego finansowana byłaby walka ze skutkami katastrof naturalnych. Prezydencja fińska wskazała na konieczność dalszego wzmacniania systemu multilateralnego, w tym promowania priorytetów UE takich jak: zapewnienie efektywnego funkcjonowania Rady Praw Człowieka, zniesienie kary śmierci, ochrony praw mniejszości, kobiet i dzieci. Podkreślano odpowiedzialność ASEM za znalezienie wspólnej, europejsko-azjatyckiej odpowiedzi na wspólne zagrożenia globalne, z którymi dzisiaj boryka się społeczność międzynarodowa.

Głównymi tematami dyskusji podczas kolacji poświęconej **wydarzeniom regionalnym i międzynarodowym** były wydarzenia w UE i Azji. Strona europejska przedstawiła obecny stan debaty nt. przyszłości Unii Europejskiej, rozwój Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony oraz uczestnictwo UE w misjach w Aceh (Indonezja) i Kongo. Strona azjatycka omówiła stan integracji na kontynencie azjatyckim. Najwięcej czasu poświęcono jednakże dyskusji nt. sytuacji na Półwyspie Koreańskim, na Bliskim Wschodzie (Liban) i w Birmie/Myanmarze. Europejscy uczestnicy dyskusji domagali się uwolnienia Aung San Suu Kyi i innych więźniów politycznych zatrzymanych przez birmańską juntę.

Sesja „**Dialog pomiędzy kulturami i cywilizacjami**” otwierała drugi dzień Szczytu – 11.09., dlatego też uczestnicy na jej początku minutą ciszy uczcili pamięć ofiar zamachu na World Trade Center. Liderzy podkreślili konieczność promocji tolerancji i wzajem-

nego zrozumienia. Uznali, iż należy przestrzegać i promować różnorodność kulturową. Opowiedzieli się za wspólnym frontem przeciwko ekstremizmom i używaniu przemocy w imię jakiegokolwiek religii.

Roboczy lunch poświęcony został **zrównoważonemu rozwojowi, ochronie środowiska i bezpieczeństwu energetycznemu**. Dyskusja zdominowana została przez ostatnią kwestię – bezpieczeństwo energetyczne na świecie. W jej trakcie podkreślano znaczenie korzystania z odnawialnych i alternatywnych źródeł energii oraz konieczność zapewnienia dostępu do źródeł energii biednym krajom, co finalnie może zredukować poziom ubóstwa. Zwrócono jednocześnie uwagę na fakt, iż postęp gospodarczy nie może być związany ze wzrostem zużycia energii. Sposobem na to jest stosowanie energooszczędnych technologii, czemu ma służyć wzrost wymiany technologii między stronami ASEM oraz redukcja zależności gospodarek państw rozwijających się od paliw kopalnych.

Liderzy podkreślili kluczową rolę Konwencji Ramowej Narodów Zjednoczonych ws. Zmian Klimatycznych i Protokołu z Kioto. Jednym z dokumentów przyjętych podczas Szczytu była Deklaracja ASEM ws. Zmian Klimatycznych.

Podczas sesji **„Globalizacja i konkurencyjność”** omówiona została kwestia wpływu globalizacji na przyspieszenie wzrostu gospodarczego w Europie i Azji, rola konkurencyjności międzynarodowej i WTO – wyrażono zaniepokojenie impasem w negocjacjach oraz zawieszeniem rozmów w ramach Rundy Doha. Europejscy i azjatyccy liderzy poparli starania Wietnamu o członkostwo w WTO. W opinii uczestników dyskusji otwarcie rynków przynosi korzyści wszystkim partnerom biorącym udział w międzynarodowej wymianie handlowej oraz przyczynia się do wzrostu produktywności.

W sesji odnoszącej się do **„Przyszłości ASEM”** szefowie państw i rządów przyjęli dokumenty szczytu: Oświadczenie Przewodniczącego oraz Deklarację nt. Przyszłości ASEM. Przyjęto ponadto zasady finansowania działalności ASEF (Asia-Europe Foundation)¹. Podczas tej sesji przyjęto jednogłośnie decyzję o przyjęciu w poczet uczestników dialogu euro-azjatyckiego Bułgarii, Rumunii, Indii, Pakistanu, Mongolii i Sekretariatu ASEAN. Była to jedna z ważniejszych decyzji Szczytu.

Wersje tekstowe dokumentów przyjętych podczas ASEM VI dostępne są na oficjalnej stronie Szczytu: www.asem6.fi. Ponadto od września 2006 r. działa wirtualny sekretariat ASEM (www.asemvs.org), który ma służyć lepszej koordynacji działań poszczególnych państw członkowskich, szczególnie odnośnie do zgłaszanych inicjatyw. W tym miejscu należy przypomnieć czytelnikom, iż ASEM to nie tylko odbywające się raz na dwa lata spotkania szefów państw i rządów. To także regularne spotkania na poziomie ministrów spraw zagranicznych, gospodarki, kultury, finansów, pracy. Planowane jest również zainicjowanie takich spotkań w dziedzinie edukacji i ochrony środowiska. Odbywają się

¹ Fundacja Azja–Europa (ASEF) jest jedyną utworzoną w lutym 1997 r. zinstytucjonalizowaną formą dialogu europejsko-azjatyckiego ASEM. Siedzibą ASEF jest Singapur.

także liczne seminaria i konferencje w ramach zaproponowanych inicjatyw. Podczas sesji dotyczącej dialogu międzykulturowego uczestnicy Szczytu z uznaniem odnieśli się do zorganizowanych przez Indonezję i Cypr konferencji w ramach dialogu międzywyznaniowego ASEM. Również Polska jest autorem jednej z inicjatyw ASEM – ASEM Diplomatic Academies Network, w ramach której we wrześniu 2006 r. w Polsce odbyło się pierwsze seminarium dla młodych dyplomatów.

W opinii krytyków, VI szczyt ASEM w Helsinkach potwierdził, iż forum to pozostaje nadal przede wszystkim platformą dialogu i wymiany opinii, uzupełniających kontakty bilateralne. ASEM okazuje się być najbardziej skutecznym w aspekcie wymiany handlowej i sferze kulturalno-naukowej. Należy jednak pamiętać, iż ASEM od początku pomyślany był jako forum dialogu, stwarzające możliwość wymiany opinii między przedstawicielami dwóch dużych regionów świata. W chwili obecnej jedynie UE w ramach ASEM dąży do prezentowania jednolitego stanowiska. Strona azjatycka przedstawia stanowiska narodowe, co powoduje, iż podjęcie rzeczywistych działań czy inicjatyw politycznych napotyka na znaczne trudności.

Udział Polski w ASEM i ASEM VI

Odbywające się co dwa lata szczyty, w których udział biorą szefowie państw i rządów, stwarzają unikatową okazję do odbycia szeregu **spotkań dwustronnych** z partnerami europejskimi i azjatyckimi. Ten wymiar szczytów ASEM stanowi o zasadniczej, praktycznej wartości forum. Premier J. Kaczyński podczas swego pobytu w Helsinkach odbył spotkania bilateralne z premierem Chińskiej Republiki Ludowej Wen Jiabao, prezydentem Republiki Korei Roh Moo-hyunem, premierem Malezji Abdullahem Badawim, premierem Singapuru Lee Hsien Loong, premierem Socjalistycznej Republiki Wietnamu Nguyen Tan Dungiem. Głównymi tematami rozmów były kwestie gospodarcze. W tym miejscu należy podkreślić znaczenie, jakie region Azji Wschodniej i Południowo-Wschodniej ma nie tylko dla gospodarki światowej, ale również dla polskiej ekonomii. W 2005 r. saldo obrotów handlowych Polski z azjatyckimi partnerami ASEM było ujemne i wyniosło 10.820,3 mln USD przy obrocie 18.811,1 mln USD. W tym samym czasie obroty Polski ze wszystkimi krajami świata ogółem wyniosły 190.640,4 mln USD, a saldo, również ujemne wyniosło 12.243,4 mln USD.

Powinniśmy jednakże pamiętać, iż azjatyckie kraje ASEM to nie tylko ujemne saldo handlowe i ciekawe rynki zbytu dla polskich towarów. To również bogate kraje, dysponujące technologicznym know-how i inwestujące w naszym kraju miliardy dolarów, a Polska ma jeszcze wiele do zaoferowania azjatyckim inwestorom. Ale nie tylko. Doświadczenia polskiej transformacji ustrojowej i jej obecne efekty pozwalają nam szeroko głosić, iż oplaca się być otwartym, demokratycznym państwem. Polska gotowa jest służyć azjatyckim partnerom, również spoza ASEM, naszymi doświadczeniami w tym zakresie.

Spotkania premiera J. Kaczyńskiego z partnerami azjatyckimi na obrzeżach ASEM VI były realizacją zapowiedzi złożonych w exposé premiera z dnia 19.07.2006 r, w którym podkreślał wielką rolę jaką przypisujemy aktywizacji naszej polityki zagranicznej w Azji. O znaczeniu regionu azjatyckiego dla polskiej polityki zagranicznej świadczy również exposé ministra spraw zagranicznych z dnia 15.02.06 r.: *„Kontynuować będziemy dobre kontakty z wieloma partnerami, takimi jak Japonia, Republika Korei, państwa ASEAN. Wysoko cenimy rolę, jaką inwestorzy z tych krajów odgrywają w modernizacji Polski. Uważnie przyglądamy się wylanianiu się w Azji dwóch potęg ponadregionalnych: Chin i Indii, z którymi zamierzamy rozwijać współpracę gospodarczą i dialog polityczny”*.

Z chwilą przystąpienia Polski do UE i w wyniku tego włączenia się do ASEM w październiku 2004 r. dialog UE–Azja w formacie ASEM stał się nowym narzędziem polskiej polityki zagranicznej, służącym do poszerzania naszych kontaktów z partnerami azjatyckimi. Oprócz tradycyjnych kontaktów dwustronnych zyskałmy platformę współpracy wielostronnej i możliwość realizowania naszych celów poprzez wspólne z krajami azjatyckimi i unijnymi projekty. Udział Polski w wybranych programach i inicjatywach organizowanych w ramach ASEM od momentu udziału w dialogu służył również prezentowaniu naszych doświadczeń i osiągnięć w dziedzinach istotnych dla rozwijania współpracy pomiędzy Unią Europejską i Azją, w tym przede wszystkim gospodarczej i kulturalnej. Daje także możliwość współpracy z pozostałymi państwami Unii Europejskiej w realizowaniu polskiej polityki zagranicznej wobec Azji. Polska popiera działalność ASEM i z zadowoleniem przyjęła decyzję ASEM VI o rozszerzeniu dialogu na nowe państwa.